نقش جاذبه‌های اکوتوریستی در توسعه گردشگری نهاوند با تاکید بر مدل SWOT

عیسی سراقی: مربی هیئت علمی دانشگاه پیام نور
حسین ملکی: مربی هیئت علمی دانشگاه پیام نور
داریوش ابوالفتحی: مربی هیئت علمی دانشگاه پیام نور

چکیده

گردشگری پدیده‌ای است که از گذشته‌های دور موردتوجه جوامع انسانی بوده و بر حسب نیازهای متفاوت اجتماعی، اقتصادی و تاریخی به پویایی خود ادامه داده است .در عصر حاضررشد روزافزون جمعیت ومتعاقب آن شهرنشینی لجام‌گسیخته بویژه در کشورهای درحال توسعه (کمبود فضای سبز، آلودگی شهرها) مشکلات فراوانی را از لحاظ گذران اوقات فراغت و استفاده از زیبایی‌های طبیعی به وجودآورده است. انسان برای فرار از زندگی ماشینی و شهر «این جزیره گرم و آلوده» دست به دامن طبیعت می-شودکه این خود مبنای، شروع فعالیتی به نام اکوتوریسم است .فعالیتی که با هدف بهره-گیری از زیبایی‌های طبیعی و جلوه‌های حیرت‌انگیز خلقت در عین حال سفری مسولیت-پذیربدون کمترین آسیب‌پذیری محیطی بر فضای کالبدی منطقه می‌باشد. در شهرستان نهاوند شرایط جغرافیایی و توپوگرافی، دره‌های سرسبز، حیات‌وحش و مناطق حفاظت شده، سراب‌های جوشان، رودخانه‌های پرآب، دهکده‌ها و تپه‌های تاریخی، و ... پتانسیل بالایی برای فعالیت‌های اکوتوریستی فراهم ساخته است. در این پژوهش با استفاده از روش پیمایش، مطالعات میدانی و تعیین نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها به شیوه

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

مدل تحلیلی SWOT به بررسی و ارزیابی پتانسیل‌ها و قابلیت‌های جاذبه‌های اکوتوریستی شهرستان نهاوندبه گونه‌ای علمی، همراه با رعایت مسایل زیست‌محیطی پرداخته شده است سپس به ارائه راهکارهایی برای توسعه پایدار ناحیه ای و در نهایت حرکت در راستای توسعه پایدار ناحیه‌ای تاکید شده است. نتایج حاصل از مطالعات میدانی، مدل‌های تحلیلی و تجزیه و تحلیل‌های تجربی در منطقه موردمطالعه بیانگر این واقعیت است که عدم‌بهره‌برداری اصولی و ضعف بینش علمی مدیران نسبت به مسایل زیست‌محیطی جاذبه‌های اکوتوریستی منطقه را با آسیب‌پذیری بالایی مواجه کرده است. برای فایق‌آمدن بر مشکلات نیازمند بازنگری در برنامه‌های جاری و ارائه راهکارهای مناسب جهت کاهش نقاط ضعف و محدودیت‌ها و بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت‌های موجود می‌باشد.

واژگان کلیدی: جاذبه اکوتوریستی، مدل SWOT ، راهکار، توسعه گردشگری، شهر نهاوند.

مقدمه

گردشگری پدیده‌ای است که از گذشته‌های دور موردتوجه جوامع انسانی بوده و بر حسب نیازهای متفاوت اجتماعی و اقتصادی به پویایی خود ادامه داده است. توسعه روزافزون ارتباطات و افزایش چشمگیر تعداد گردشگر ان و درآمدهای ارزی حاصل از آن نتایج بسیاری همچون اشتغال برای جوامع به همراه داشته است (نگی، ۲۰۰۴).

باید توجه داشت که گردشگری در عصر حاضر یکی از بزرگترین فعالیت‌های خدماتی دنیا می‌باشد. سازمان جهانی گردشگری (UNWTO) تعداد گردشگران را

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

در سال ۲۰۰۰ نزدیک به ۷۰۰ میلیون نفر تخمین زده و پیش‌بینی می‌کند این تعداد در سال ۲۰۱۰ به یک میلیارد نفر و در سال ۲۰۲۰ به بیش از ۱/۶ میلیارد نفر در سال برسد علل این امر را افزایش جمعیت، افزایش سطح زندگی، طولانی‌شدن دوره استراحت، افزایش و آسان‌ترشدن جابجایی ذکر کرده‌اند. باید در نظر داشت که توسعه صنعت توریسم موجبات فواید اقتصادی برای جوامع را فراهم ساخته و همچنین تمام سطوح جوامع را تحت تاثیر قرار می‌دهد، با توجه به افزایش تعداد گردشگران بالطبع درآمد حاصل از گردشگری در سال ۲۰۱۰ میلادی حدود یک هزار میلیارد دلار و در سال ۲۰۲۰ حدود ۲ هزار میلیارد دلار خواهد رسید. گردشگری با این روند به عنوان ابزار مهمی برای درآمدهای ارزشمند خارجی (منبع ارزی) در نظر گرفته می‌شود که در نهایت توسعه ناحیه‌ای و بهبود شرایط زیست مردم را به دنبال دارد (رینا، ۲۰۰۵).

دخالت انسان در محیط زیست منجر به تغییر در اکوسیستم طبیعی، تخریب محیط زیست و تبدیل جاذبه‌های طبیعی به کاربری‌های مسکونی و صنعتی می‌شود، که دوری انسان ازطبیعت را به دنبال‌دارد. بنابراین انسان برای بهره‌گیری از جاذبه‌های طبیعی، استراحت و تمدد اعصاب دست به فعالیت‌هایی می‌زند که در ادبیات فارسی اکوتوریسم (طبیعت‌گردی) نام گرفته است. اکوتوریسم سفری به مناطق طبیعی و نسبتادست‌نخورده‌باموضوعات‌جالب‌ومخصوص برای مطالعه ولذت‌بردن ازچشم‌اندازهای طبیعی، حیات‌وحش جانوری و گیاهی تعریف شده که جنبه‌های فرهنگی منطقه را نیز موردتوجه قرار می‌دهد (خان، ۲۰۰۷).

در رابطه با اکوتوریسم سبالیوس لاسکورین نخستین فردی است، که واژه اکوتوریسم را برای سفر به مناطق بکر و نسبتا دست‌نخورده با هدف خاص مطالعه،

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

تحسین، لذت‌بردن ازچشم‌اندازهای طبیعی، حیات‌وحش و هرگونه جاذبه‌های فرهنگی منطقه به کار برده است (فنل، ۱۹۹۹).

بلامی معتقد است فعالیت‌هایی که دارای ملاک‌های اصلی زیر باشد در زمره فعالیت‌های اکوتوریستی قرار می‌گیرد: ۱- جاذبه‌ها باید به طور برجسته طبیعت محور باشند. ۲- جاذبه‌ها برای بازدیدکنندگان جنبه آموزشی و یادگیری داشته باشـــــد. ۳- مدیریت گردشگری باید در جهت رعایت اصول اکولوژیکی، اجتماعی، فرهنگی و پایداری اقتصادی حرکت نماید (بلامی، ۲۰۰۱).

Weaver&Laeton درمقاله‌ای به بررسی‌اکوتوریسم‌پایدارپرداخته‌اندو معتقدند که اکوتوریسم به عنوان گرایش جدیدی ازتوریسم دارای اجزاءمختلفی می‌باشد که اهم آنها عرضه، تقاضا، اثرات انسانی، محیط‌های خارجی و سازمان‌های دولتی می‌باشد. که هریک به فراخور نقشی که در زمینه اکوتوریسم دارند دارای اثرات ویژه‌ای می‌باشد که با دوگانگی عرضه و تقاضا در فعالیت‌های اکوتوریستی روبرو هستند. هرچه تعداد جاذبه‌های اکوتوریستی در منطقه بیشتر باشد بالطبع تقاضای بیشتر بازدیدکنندگان را به همراه دارد و هرچه تعداد بازدیدکنندگان بیشتر باشد تخریب و آسیب‌پذیری جاذبه‌های اکوتوریستی بالا می‌رود. بنابراین برای کاهش اثرات مخرب زیست‌محیطی سازمان‌های تخصصی یاغیرتخصصی فعال درزمینه اکوتوریسم اقدام‌به ارایه راهکارهایی مناسب کرده‌اند. «ویور» در مقاله‌ای به بررسی تاثیرات اکولوژیکی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی از اکوتوریسم پرداخته و مکانیزم‌های کنترل کیفی و بحث اخلاقیات را در نظر داشته است (ویور ولاوتون، ۲۰۰۷).

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

در رابطه با نگرش و ابعاداکوتوریسم نتیجه بررسی نگرش‌های محلی و رفتارها در حفاظت از جاذبه‌های اکوتوریستی نشان می‌دهد که نگرش عمومی به مناطق حفاظت شده در ارتباط باتغییرات جمعیتی جامعه، آموزش وآگاهی، مشارکت، هزینه و سودها، ارتباط با مقامات حفاظتی و مشخص‌کردن تاریخ و میزان مشارکت جوامع محلی در حفاظت می‌باشد (آرچابالد و ناقتدن، ۲۰۰۱).

در فرایند مدیریت و برنامه‌ریزی ساختاری- راهبردی، شناسایی موضوعات استراتژیک از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. افزایش مسایل شهری، تنوع درون سیستم‌ها، ساختار متنوع حکومتی، ناسازگاری‌ها، عدم‌اطمینان و پیشرفت مداوم و سایر پیچیدگی‌های مرتبط با فرایند توسعه در نواحی مختلف چالش‌های زیادی را به همراه داشته است. لذا با توجه به اهداف و محتوای پروژه‌ها براساس اهمیت نقش آنها در نواحی، اولویت‌بندی میان موضوعات صورت می‌گیرد. در این راستا تکنیک‌های تحلیلی بسیاری موجود است که البته بیشتر آنها به روش‌های تحلیل وضع موجود مربوط می‌شود در این میان تکنیک SWOT از شناخته‌ترین این ابزارها به شمار می‌روند (مهندسین مشاور پرداز، ۱۳۸۳).

به طور ساده SWOT به عنوان ابزاری برای بررسی نقاط قوت و ضعف‌های درون‌سازمانی(درون ناحیه‌ای)وفرصت‌هاوتهدیدهای‌محیط برون‌سازمانی(برون‌ناحیه‌ای) می‌باشد و در مفهوم کلی ابزاری برای بهره‌برداری در مراحل مقدماتی تصمیم‌گیری و بعنوان یک پیش‌درآمد در امربرنامه‌ریزی استراتژیک درنوع کاربردی آن تلقی می‌شود. این روش به عنوان ابزاری برای کنار هم قراردادن یافته‌های تحلیل فشارهای خارجی (فرصت‌ها وتهدیدها) وقابلیت‌های داخلی(قوت‌ها و ضعف‌ها)مورداستفاده قرار می‌گیرد.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

متاسفانه در مورد فعالیت‌های اکوتوریستی از این مدل تحلیلی به طورمستقیم استفاده نشده ولی در مطالعات زیر به طور غیرمستقیم اشاراتی مختصر به برخی از وجوه مدل شده است.

هادوی و دیگران(۱۳۷۳)درتحقیقی به بررسی وضعیت‌موجودتفرجگاه‌های عمومی حاشیه‌جاده‌کرج- چالوس‌درارتباط باویژگی‌های‌اکولوژیکی‌وبرآوردظرفیت‌برد اکولوژیکی و روانی در این تفرجگاه‌ها پرداخته است. این تحقیق که بااستفاده ازتکنیک پرسشنامه و بررسی میدانی انجام گرفته است، به این نتیجه رسیده که میزان بهره‌برداری در این مناطق در تمام تفرجگاه‌ها بسیار بالاتر از ظرفیت برد اکولوژیکی می‌باشد.

مخدوم(۱۳۷۲)درمقاله‌ای که درسمینار ایرانگردی مطرح شدبه تعریف اکوتوریسم پرداخت، سپس با توجه به تنوع اقلیمی و فراوانی جاذبه‌های اکوتوریستی در ایران برنامه‌ریزی بر مبنای اکوتوریسم را در زمینه گردشگری پیشنهاد کرده است.

پارسایی(۱۳۸۴) در تحقیقی تحت عنوان امکان‌سنجی نواحی مستعد توسعه اکوتوریسم در استان کهکیلویه به بررسی جاذبه‌های اکوتوریستی محدوده مطالعاتی و سطح‌بندی منطقه براساس توان اکولوژیکی پرداخته است.

Fennell (1999) اکوتوریسم در تگزاس و انواع جاذبه‌های اکوتوریستی و چگونگی توسعه منطقه‌ای را بررسی‌کرد. Vanessa (2002) در کاستاریکا به بررسی مناطق حفاظت‌شده که برای حفاظت ازساماندهی مطالعات مناطق گرمسیری پرداخته است، همچنین به بررسی وضعیت اکوتوریسم در دومینیکا و تاثیری که بر توسعه پایدار گردشگری براساس مدل اکولوژیکی داشته است مطالعاتی انجام داده است.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

Khan (2007) به سطح‌بندی فعالیت‌های اکوتوریستی و انواع آنها در مناطق مختلف پاکستان پرداخته است. Abidin (1999) توسعه اکوتوریسم سیستماتیک در مناطق تاریخی، طبیعی و فرهنگی و پروژه‌هایی برای سیستم حفاظت شده در مالزی را موردبررسی قرار داده است. Fusili (2007) جاذبه‌های اکوتوریستی را در مناطق مختلف ایتالیا با تاکیدبر پارک‌ها ومناطق حفاظت شده با همکاری سازمان‌های بین‌المللی و شرکت‌های خصوصی پرداخته است.

رکن‌الدین افتخاری و همکاران (۱۳۸۴) در مقاله‌ای راهکارهای توسعه گردشگری روستایی با استفاده از مدل SWOT با نمونه موردی دهستان لواسان کوچک پرداخته است. در این مقاله به بررسی نقاط قوت، ضعف، تهدیدها و فرصت‌ها در این منطقه پرداخته و در نهایت راهکارهایی برای توسعه گردشگری در منطقه پیشنهاد داده است.

نهاوند که در موقعیت جغرافیایی ۴۸درجه و ۲۴ دقیقه طول شرقی و ۲۳ درجه و ۱۲ دقیقه عرض شمالی از نصف‌النهار گرینویچ قرار دارد. از شمال به شهرهای تویسرکان و همدان، از خاور به ملایر و بروجرد، از باختر به استان کرمانشاه و از جنوب به لرستان محدود است. شهر نهاوند بی‌شک یکی از شهرهای قدیمی و تاریخی ایران است. اکتشافات تپه گیان، که قدمتی برابر با ۳۷ قرن قبل از میلاد دارد و همچنین قرارگیری در مسیر فرعی ابریشم به نهاوند و از نهاوند به بروجرد و از آنجا به اصفهان و فارس، نشان از موقعیت سوق‌الجیشی منطقه در گذشته داشته است. علاوه بر این آب و هوای مطبوع و وجود بارش‌های آسمانی زمینه را برای ایجاد منطقه‌ای سرسبز و سرشار از جاذبه‌های اکوتوریستی فراهم نموده است.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

در این مقاله هدف از مطالعه حاضر بررسی نقاط قوت، نقـاط ضـعف، تهدیـدها و فرصت‌ها در رابطه با فعالیت‌های اکوتوریستی در شهرسـتان نهاونـد بـه وسـیله مـدل تحلیلی Swot می‌باشد. با توجه به بررسـی‌هـای انجـام شـده شـناخت پتانـسیل‌هـا، محدویت‌ها و فرصت‌های اکوتوریستی در شهرستان نهاوند می‌تواند به عنـوان طرحـی جامع برای توسعه گردشگری و نیز چارچوب مناسبی برای برنامه‌ریزی گردشـگری در منطقه باشد.

مواد و روش‌ها

در این پژوهش از روش ترکیبی، روش‌های پیمایشی، توصیفی و تحلیلی استفاده شده است. مدل SWOT یکی از ابزارهای استراتژیک تطابق نقاط‌قوت و ضـعف درون سیستمی با فرصت‌ها وتهدیدات برون‌سیستمی است. ازدیدگاه این مدل یک استراتژی مناسب‌قوت‌ها وفرصت‌ها را به‌حداکثر وضعف‌ها وتهدیدها را به حداقل‌ممکن می‌رساند. برای ایـن منظـور نقـاط قـوت، ضـعف، فرصـت‌هـا و تهدیـدها در چهـار حالـت کلـی WT,ST,WO,SO پیوند داده می‌شود و گزینه‌های استراتژی از بـین آنهـا انتخـاب می‌شود (حکمت‌نیا، ۱۳۸۵).

جامعه آماری موردمطالعه در این پژوهش را سه گروه اصلی تشکیل می‌دهـد کـه از روش نمونه‌گیری کوکران برای سرپرست خانوارهـا (مـردم) تعـداد ۱۷۰ نفـر، بـرای گردشگران تعداد۱۴۰نفر وبرای مسولان تعداد۲۵نفربه عنوان نمونه انتخاب شده است.

در این پژوهش به نقش و اهمیت جاذبه‌هـای اکوتوریـستی شهرسـتان نهاونـد از دیدگاه استراتژی‌ها و راهبردهای مدیریت محـیط زیـستی بـه روش تجزیـه و تحلیـل

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

SWOT پرداخته شده است. براساس این روش نقاط‌قوت و ضعف (عوامل داخلی) و فرصت‌ها و تهدیدها (عوامل خارجی) جاذبه‌های اکوتوریستی شهرستان نهاوند مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است سپس استراتژی‌هایی متناسب به موقعیت کنونی تحقیق بررسی و راهبردهایی برای تقویت قوت‌ها و فرصت‌ها و کاهش ضعف‌ها و تهدیدها رتبه‌بندی شده است. نتایج حاصل از ایجاد ماتریس SWOT استراتژی و الگوی مناسبی برای برآورد امتیازات و اولویت‌بندی آنها ایجاد کرده است. مجموعه معیارهایی که برای توسعه گردشگری در منطقه موردشناسایی قرار گرفت در قالب پرسشنامه‌ای طراحی شده است. این پرسش‌نامه بین گردشگران داخلی و خارجی در نقاط مختلف استان و نیز مسولان و مدیران سازمان‌های مسول بخش گردشگری در شهرستان نهاوند جهت وزن‌دهی و اولویت‌بندی اهمیت توزیع گردید.

در مدلSWOT برای به دست‌آوردن نتایج نهایی از روش عددی وزن‌بندی استفاده شده است. در این روش محدوده موردمطالعه به بخش‌های مشابهی از نظر مساحت تقسیم شده و در هر بخش شاخص هایی نظیر نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدها و عوامل وابسته به آنها مشخص گردیده است. با دادن وزن به هر یک از عوامل فوق، جایگاه نسبی هر بخش روشن گردیده است. وزن‌ها برای جاذبه‌های اکوتوریستی استان به صورت دلخواه از ۱ تا ۵ متغیربوده است، به این ترتیب که پاسخ خیلی خوب ۵، خوب ۴، متوسط۳، کم ۲ و خیلی کم ۱ امتیاز می‌باشد. در مرحله بعدی از مدل با توجه به امتیازات به دست آمده رتبه‌بندی هر یک فاکتورها پرداخته شد که مجموع وزن‌ها و میانگین آنها را به عنوان شاخصی برای رتبه‌بندی در نظر گرفته می‌شود. امتیازات وزنی تمام عوامل خارجی را در یک ستون باهم جمع می‌زنید

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

که براساس آن امتیازکل آن سیستم محاسبه می‌شود. امتیاز وزنی کل نشان مـی‌دهـد که یک سیستم چگونه به عوامل ونیروهای موجودبالقوه درمحیط بیرون پاسخ می‌دهد اغلب متوسط امتیاز وزنی کل سیستم در یک زمینه، عدد ۳ به دست آمـده اسـت. در مرحله به بررسی وزن نسبی گردشگری از طریق تقسیم میانگین وزنی هـر فـاکتور بـر تعداد کل فاکتورها موجود پرداخته شده است. در نهایت رتبه‌بندی هریک از فاکتورهـا براساس بیشترین امتیاز صورت گرفته است.

بحث و نتایج

با توجه به اینکه موفقیت هر پروژه در شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها می‌باشد برنامه‌ریز وقتی اطلاع کافی از پتانسیل‌ها، امکانات و محدودیت‌ها منطقه موردمطالعه نداشته باشد قادر به ارائه برنامه جامعی نخواهدبود. در زمینه اکوتوریسم برنامه‌ریزی برای توسعه متوازن آن منوط به شناسایی و در نظرگرفتن این نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها می‌باشدکه بیشتر به صورت عوامل درونی (قوت و ضعف) و عوامل بیرونی (فرصت‌ها وتهدیدها) مدنظربرنامه‌ریزان می‌باشد که در زیر راهبردهایی برای رفع آسیب‌پذیری ناحیه‌ای از جاذبه‌های اکوتوریستی ارایه شده است.

عوامل داخلی موثر بر توسعه جاذبه‌های اکوتوریستی نهاوند

در این مرحله به بررسی جاذبه‌های اکوتوریستی شهرستان نهاوند برای شناسایی نقاط قوت و ضعف (عوامل درونی) در منطقه مدنظر بوده است. برای دستیابی به توسعه و اجرای صحیح برنامه‌ها اقدام به ارایه راهبردهایی بر اساس عملکردها و

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

پتانسیل‌های موجود پرداخته شده است. در این راستا برای توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی در نهاوند فاکتورهای اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، اکولوژیکی و نهادی براساس جدول ۱- آورده شده است.

جدول (۱)ماتریس عوامل موثر داخلی بر جاذبه‌های اکوتوریستی شهرستان نهاوند

	نقاط قوت	نقاط ضعف
اقتصادی	- تمایل بخش‌خصوصی به سرمایه‌گذاری در بخش اکوتوریسم - وجود بستر مناسب جهت ایجاد فرصت‌های شغلی در امور گردشگری	فقدان برنامه‌ریزی جامع و منسجم که فعالیت‌های اکوتوریستی بر اساس آن پیش رود.
اجتماعی، فرهنگی	- وجود شبکه‌های ارتباطی مناسب با سایر مناطق گردشگری کشور	- تنگنای ناشی ازبوروکراسی شدید اداری در زمینه کسب مجوز برای بازدید از برخی اماکن گردشگری
اکولوژیکی	-کوهستانی‌بودن نهاوند و وجود ارتفاعات و قلل و دارابودن دره‌های متعدد وسرسبزپوشیده ازجاذبه‌های گردشگری - قرارگیری نهاوند در محور ارتباطی غرب، جنوب غرب وشمال غرب و نیز درمسیر زائران عتبات عالیات - وجودجاذبه‌های‌تاریخی‌وفرهنگی‌درشهرستان نهاوند - وجود زیرساخت‌های مناسب جهت کوهنوردی، صخره‌نوردی، راهپیمایی، اسکی و ...	- فقدان تاسیسات و تجهیزات رفاهی برای اکوتورها در منطقه (سرویس‌های بهداشتی، اقامتگاه‌ها و ...) - نامناسب‌بودن زیرساخت‌های فیزیکی (جاده‌ها)
نهادی	- علاقمندی فراوان مدیران محلی به فرهنگ توسعه و اشتغال‌زایی از طریق توسعه اکوتوریسم	عدم‌آشنایی جوامع محلی نسبت به فعالیت‌های اکوتوریستی وفقدان نهادی که آموزش جوامع را بر عهده بگیرد

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

جدول (۲) ماتریس عوامل موثر خارجی بر جاذبه‌های اکوتوریستی شهرستان نهاوند

	فرصتها	تهدیدها
اقتصادی	به کارگیری روش‌مدیریت پایداردر احداث‌وبهره‌برداری از زیرساخت‌ها، تسهیلات و خدمات گردشگری	اجرایی‌نبودن برنامه‌های حمایتی دولت در خصوص برنامه‌های اکوتوریسم
اجتماعی، فرهنگی	O8- تهیه و اجرای برنامه‌ای به منظور توسعه توانمندی‌های مدیران گردشگری	- تضعیف فرهنگ محلی و از بین‌رفتن پاره‌ای آداب و رسوم - افزایش تخلفات اجتماعی و بزهکاری با ورودگردشگران به نواحی گردشگری
اکولوژیکی	- تنوع بخشیدن به محصولات گردشگری جهت جلب گردشگران در تمام طول سال - امکان جلب مشارکت و همکاری‌های بین‌المللی در جهت احیا وتوسعه‌زیستگاه‌های حیات‌وحش‌وگونه‌های نادر جانوری و در خطر انقراض	- زوال جاذبه‌های اکوتوریستی در اثر بی‌توجهی به منابع و بهره‌برداری نامعقول و ناپایدار - تغییر کاربری اراضی طبیعی و زیست‌محیطی به سایر کاربری‌های ناسازگار - تخریب پوشش گیاهی (جنگل و مرتع) و افزایش آلودگی آب و صوتی در اماکن گردشگری
نهادی	- تصویب قوانین و مقررات حمایتی از این صنعت و وجود ردیف‌های اعتباری خاص برای گسترش اکوتوریسم - حمایت مسولان دولتی از توسعه اکوتوریسم با رویکرد اشتغال‌زایی بعنوان ساز و کار مناسب برای توسعه متوازن گردشگری در سطح شهرستان - امکان برنامه‌ریزی، طراحی، توسعه و تجهیز پتانسیل‌های طبیعی شهرستان جهت ایجاد جاذبه‌های مصنوعی و انسان ساخت همگام با جاذبه‌های طبیعی - افزایش استفاده از نیروهای متخصص و مجرب در بخش اکوتوریسم در کنار نواحی گردشگری - تهیه‌واجرای برنامه‌ای به منظورتوسعه توانمندی‌های مدیران گردشگری	- عدم بهره‌برداری مناسب‌ازفرصت‌های گردشگری زمستانه به دلیل عدم وجود ظرفیت ساختار و برنامه‌های لازم - عدم‌صدور مجوز و تسهیلات از سوی دولت برای گسترش اکوتوریسم در سطح شهرستان نهاوند - توانایی مدیریت درزمینه برنامه‌ریزی، اجرا و تبلیغات محدود است - کمبود نیروی انسانی متخصص و مجرب در دستگاه‌های ستادی بویژه استانی برای تشویق و ترغیب و ارائه رهنمودهای لازم به سرمایه‌گذاران در بخش اکوتوریسم

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

عوامل خارجی موثر بر توسعه جاذبه‌های اکوتوریستی نهاوند

مدل تحلیلی SWOT ابزاری برای بررسی فرصت‌ها و تهدیدهای محیط برون سازمانی (برون‌ناحیه‌ای) است. در مفهوم کلی ابزاری برای بهره‌برداری در مراحل مقدماتی تصمیم‌گیری و بعنوان پیش درآمد در امر برنامه‌ریزی استراتژیک در نوع کاربردی آن تلقی می‌شود. بر اساس بررسی‌های میدانی انجام شده در ناحیه، مجموعه فرصت‌ها و تهدیدهای موثر در شهرستان نهاونددرزمینه فعالیت‌های اکوتوریستی برای توسعه منطقه در ابعاداقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، اکولوژیکی و نهادی درجدول ۲- آورده شده است.

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها

همان‌گونه که درجدول۳- آورده شده است درشهرستان نهاوند بر اساس مطالعات انجام شده تعداد ۱۲ نقطه قوت داخلی در برابر ۹ نقطه ضعف داخلی و تعداد ۱۱ فرصت خارجی در برابر ۱۴ تهدید خارجی بررسی شده است. در مجموع تعداد ۲۱ نقطه‌قوت و فرصت به عنوان مزیت‌ها و ۲۵ ضعف و تهدید به عنوان محدودیت‌ها و تنگناهای پیش‌روی شهرستان نهاوند برای توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی قابل شناسایی است. در مجموع با توجه به بررسی‌های انجام گرفته به این نتیجه رسیده‌ایم که شهرستان نهاوند دارای پتانسیل بالایی برای توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی را در سطح استان دارد.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

جدول(۳)ماتریس SWOT (عوامل اصلی تاثیرگذار بر توسعه اکوتوریسم در شهرستان نهاوند) ماخذ مطالعات نگارندگان

داخلی	بیرونی
قوت‌ها(S) S1- وجود جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی در سطح شهرستان نهاوند S2- وجود زیرساخت‌های مناسب جهت کوهنوردی، صخره‌نوردی، راهپیمایی، اسکی و ... S3- تمایل بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در بخش اکوتوریسم S4- علاقمندی فراوان مدیران محلی به فرهنگ توسعه و اشتغال‌زایی از طریق توسعه اکوتوریسم S5- وجود شرایط اقلیمی مناسب در حدود نیمی از سال برای گردشگری‌های تابستانه و بهاره با غلبه بر فعالیت‌های گردشگری زمستانه S6- وجود شبکه‌های ارتباطی مناسب با سایر مناطق گردشگری کشور S7 - بالابودن روحیه مشارکت مردم جهت ایجاد و گسترش توسعه گردشگری S8- وجود پتانسیل و استعداد بالای اکوتوریستی شهرستان (نظیر چشمه‌ها، سراب‌ها، تالاب‌ها، ارتفاعات گرین، آردوشان، جنگل، رودخانه‌ها و...) در زمینه جذب گردشگران داخلی و خارجی S9- داشتن محیط آرام و بدون سروصدا در مناطق اکوتوریستی S10- وجود بستر مناسب جهت ایجاد فرصت‌های شغلی در امور گردشگری S11-کوهستانی‌بودن نهاوند و وجود ارتفاعات و قلل و دارابودن دره‌های متعددو سرسبز پوشیده از جاذبه‌های گردشگری S12 - قرارگیری نهاوند در محور ارتباطی غرب، جنوب غرب و شمال غرب و نیز در مسیر زائران عتبات عالیات	فرصت‌ها(O) O1- تصویب قوانین و مقررات حمایتی از این صنعت و وجود ردیف‌های اعتباری خاص برای گسترش اکوتوریسم O2- حمایت مسولان دولتی از توسعه اکوتوریسم با رویکرد اشتغال‌زایی بعنوان ساز و کار مناسب برای توسعه متوازن گردشگری در سطح شهرستان نهاوند O3- امکان برنامه‌ریزی، طراحی، توسعه و تجهیز پتانسیل‌های طبیعی شهرستان جهت ایجاد جاذبه‌های مصنوعی و انسان ساخت همگام با جاذبه‌های طبیعی O4- تنوع بخشیدن به محصولات گردشگری جهت جلب گردشگران در تمام طول سال O5- افزایش استفاده از نیروهای متخصص و مجرب در بخش اکوتوریسم در کنار نواحی گردشگری O6- تهیه و اجرای برنامه‌ای به منظور توسعه توانمندی‌های مدیران گردشگری O7- به کارگیری روش مدیریت پایدار در احداث و بهره برداری از زیرساخت‌ها، تسهیلات و خدمات گردشگری O8- تهیه و اجرای طرح مدیریت برای تمام مناطق حفاظت شده، پارک‌های جنگلی و سایر جاذبه‌های طبیعی O9- امکان جلب مشارکت وهمکاری‌های بین‌المللی در جهت احیا و توسعه زیستگاه‌های حیات‌وحش و گونه‌های نادر جانوری و در خطر انقراض
ضعف‌ها(W) W1- نامناسب‌بودن امکانات و تجهیزات اقامتی و رفاهی W2- نامناسب‌بودن امکانات و تجهیزات بهداشتی W3- ضعف برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری دولت در بخش اکوتوریسم شهرستان W4- تنگنای ناشی از بوروکراسی شدید اداری در زمینه کسب مجوز برای بازدید از برخی اماکن گردشگری	تهدیدها(T) T1- عدم‌بهره‌برداری مناسب ازفرصت‌های گردشگری زمستانه به دلیل عدم‌وجود ظرفیت ساختار و برنامه‌های لازم T2- عدم‌صدور مجوز و تسهیلات از سوی دولت برای گسترش اکوتوریسم در شهرستان نهاوند T3- زوال جاذبه‌های اکوتوریستی در اثر بی‌توجهی به منابع و بهره‌برداری نامعقول و ناپایدار

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

ادامه جدول ۳

W5- کمبود زیرساخت‌ها برای توسعه گردشگری W6- عدم‌وجود نیروهای متخصص در کنار جاذبه‌های اکوتوریستی برای راهنمایی گردشگران W7- تعارض میان فرهنگ گردشگران و مردم این نواحی W8- نامناسب‌بودن امکانات و تجهیزات ورزشی در اماکن گردشگری W9- عدم‌امکان جمع‌آوری زباله و مواد زاید اماکن گردشگری W10- کمبود شدید پارکینگ در اماکن گردشگری W11- گردشگران در رابطه با برخی جاذبه‌ها اطلاع کافی ندارند W12- عدم‌وجود دسترسی مناسب و آسان به برخی از جاذبه‌ها W13- فقدان نهاد مدیریت بین بخشی در زمینه گردشگری، با توجه به بین‌رشته‌ای‌بودن این فعالیت W14- کمبود یا فقدان تابلوها و علایمی که هدایت‌کننده گردشگر به مناطق گردشگری باشد	T4- تغییر کاربری اراضی طبیعی و زیست‌محیطی به سایر کاربری‌های ناسازگار T5- اجرایی‌نبودن برنامه‌های حمایتی دولت در خصوص برنامه-های اکوتوریسم T6- عدم‌شفافیت، ضوابط و مقررات لازم در خصوص حمایت و جلب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در زمینه گردشگری T7- توانایی مدیریت در زمینه برنامه‌ریزی، اجرا و تبلیغات محدود است T8-کمبود نیروی انسانی متخصص و مجرب در دستگاه‌های ستادی بویژه استانی برای تشویق و ترغیب و ارائه رهنمودهای لازم به سرمایه گذاران در بخش اکوتوریسم T9- افزایش تخلفات اجتماعی و بزهکاری با ورود گردشگران به نواحی گردشگری T10- تخریب پوشش گیاهی (جنگل و مرتع) و افزایش آلودگی آب و صوتی در اماکن گردشگری T11- تضعیف فرهنگ محلی و از بین‌رفتن پاره‌ای آداب و رسوم

در این پژوهش علاوه بر مطالعات میدانی، با طراحی پرسشنامه مزیت‌ها و محدودیت‌های اصلی منطقه جهت اولویت‌بندی گزینه‌ها از دیدگاه مردم، مسولان و گردشگران بررسی شده تا علاوه بر جنبه‌های مشارکتی آن بتوان نتایج را به صورت کمی و منطقی اولویت‌بندی کرد. در جدول ۴، ۵، ۶ و ۷ مجموع وزن‌های داده شده، میانگین رتبه‌ای و وزن نسبی هر یک از نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها از دیدگاه سه گروه پاسخ‌دهنده می‌باشد.

بنابراین با توجه به جدول ۴، ۵، ۶ و ۷ به بررسی و ارزیابی هر یک از نقاط ضعف، قوت، فرصت‌ها وتهدیدها از دیدگاه سه گروه پاسخ‌دهنده در این پژوهش پرداخته شده است:

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

۱- مسولان:

تحلیل SWOT در زمینه فعالیت‌های اکوتوریستی در شهرستان نهاوند نشان می‌دهد که از نظر مسولان، مولفه بالابودن روحیه مشارکت مردم جهت ایجاد و گسترش توسعه گردشگری با مجموع وزنی ۱۱۶ و میانگین رتبه‌ای ۴/۶۴ و وزن نسبی ۰/۴۶ به عنوان مهم‌ترین نقطه قوت داخلی و پس از آن وجود زیرساخت‌های مناسب جهت کوهنوردی، صخره‌نوردی، راهپیمایی و... با مجموع وزنی ۱۱۰ و میانگین رتبه‌ای ۴/۴ با وزن نسبی۰/۴۴در رتبه دوم برای توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی در شهرستان نهاوندقرار دارد. مولفه داشتن محیط آرام و بدون سر و صدا در مناطق اکوتوریستی با مجموع وزنی ۷۱ و میانگین رتبه‌ای ۲/۸۴ و وزن نسبی ۰/۲۸ کم اهمیت‌ترین نقطه قوت داخلی در توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی در شهرستان نهاوند می‌باشد.

همچنین از نظر مسولان حمایت مسولین دولتی از توسعه پایدار با رویکرد اشتغال‌زایی به عنوان ساز و کار مناسب برای توسعه متوازن گردشگری در نهاوند با مجموع وزنی ۱۱۷ و میانگین رتبه‌ای ۴/۶۸ و وزن نسبی ۰/۵۲ به عنوان مهم‌ترین فرصت بیرونی ذکر شده است و تصویب قوانین ومقررات حمایتی از صنعت گردشگری و وجود ردیف‌های اعتباری خاص برای گسترش اکوتوریسم با مجموع وزنی ۱۱۳ و میانگین رتبه‌ای ۴/۵۳ و وزن نسبی ۵۰/ در رتبه دوم فرصت‌های بیرونی قرار دارد. در حالی که امکان جلب مشارکت و همکاری‌های بین‌المللی در جهت احیاء و توسعه زیستگاه‌های حیات‌وحش و گونه‌ها نادر جانوری در خطر انقراض با مجموع وزنی ۷۳ و میانگین رتبه‌ای ۲/۹۲ و وزن نسبی ۰/۳۳ به عنوان کم اهمیت‌ترین فرصت بیرونی جهت توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی در شهرستان نهاوند می‌باشند. در رابطه با نقاط

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

ضعف عدم‌وجود نیروهای متخصص در کنار جاذبه‌های اکوتوریستی برای راهنمایی گردشگران با مجموع وزنی ۱۰۰ومیانگین رتبه‌ای۴ و وزن نسبی۰/۴ به عنوان مهم‌ترین نقطه ضعف در زمینه توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی نهاوند می‌باشد. همچنین ضعف برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری دولت در بخش اکوتوریسم در شهرستان نهاوند با مجموع وزنی ۹۷ و میانگین رتبه‌ای ۳/۸۸ و وزن نسبی ۰/۳۸ در رتبه بعدی قرار دارد. همچنین مولفه گردشگران در رابطه بابرخی جاذبه‌های اکوتوریستی اطلاع کافی ندارد با مجموع وزنی ۶۲ و میانگین رتبه‌ای ۲/۴۸ و وزن نسبی ۰/۲۴ کمترین اهمیت را در میان نقاط ضعف جهت توسعه فعالیت‌های گردشگری در نهاوند می‌باشد.

شکل ۱- نقاط‌قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها برای توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی در شهرستان نهاوند را از دیدگاه مسولان نشان می‌دهد. شکل براساس میانگین رتبه‌ای و وزن نسبی مولفه‌ها ترسیم شده است مولفه‌هایی که در ربع اول و ربع دوم مختصات (فرصت‌ها و قوت‌ها) قرار گرفته است، بیشتر آنها دارای وزن نسبی بیشتر از ۰/۳ می‌باشد که نشان‌دهنده این است که مولفه‌های انتخابی دارای وضعیت مطلوبی می‌باشد و مولفه‌هایی که دارای وزن نسبی بین ۰/۰۰ تا ۰/۳ می‌باشد دارای وضعیت نامطلوبی هستند. به عنوان مثال در نقطه قوت‌داشتن محیطی آرام و بی‌سرو صدا S8 دارای وضعیت نامطلوبی است و بایستی بهبود و تقویت شود. در همین راستا در ربع سوم و چهارم محور مختصات (ضعف‌ها و تهدیدها) قرار گرفته که نشانگر اینست که اغلب مولفه‌ها از شرایط نامطلوبی برخوردار هستند مولفه‌هایی که بین ۰/۰۰ تا ۰/۳- قرار دارند، دارای وضعیت نامطلوبی هستند و باید تقویت شوند و

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

مولفه‌هایی که وزن نسبی بالاتر از ۰/۳- دارند، وضعیت بسیارنامطلوبی دارند که باید جایگزین شوند.

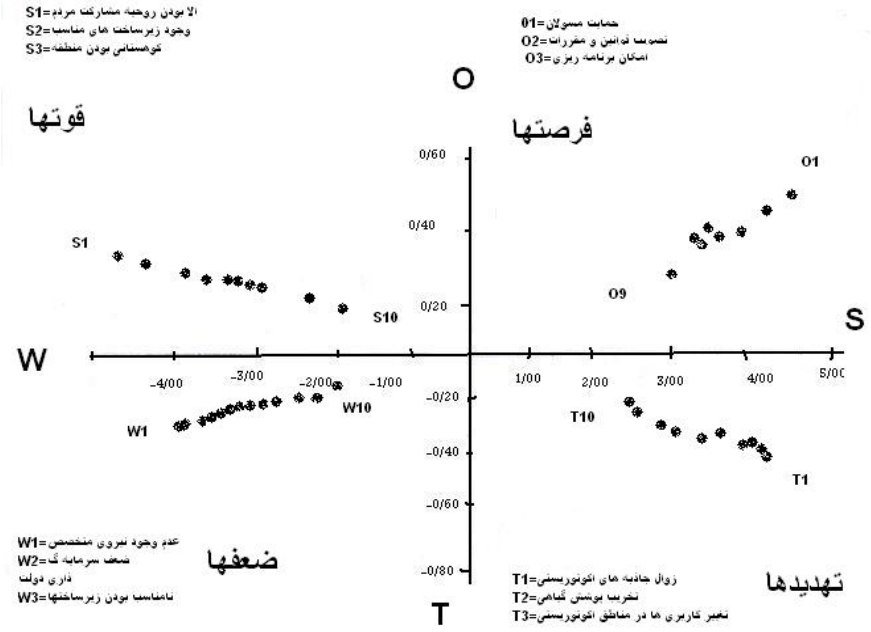

شکل (۱) نمودار تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها جهت توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی نهاوند از دید مسولان

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

جدول(۴) ماتریس نقاط قوت(Strerngths)جاذبه‌های اکوتوریستی شهرستان نهاوند (رتبه‌بندی و اولویت‌سنجی از دیدگاه گردشگران و مسئولان استانی بر اساس مدل Swot)، ماخذ: مطالعات میدانی نگارنده

تحلیل SWOT	مردم				مسولان				گردشگران			
نقاط قوت	مجموع وزن	میانگین وزن	وزن نسبی	رتبه	مجموع وزن ها	میانگین وزن	وزن نسبی	رتبه	مجموع وزن ها	میانگین وزن	وزن نسبی	رتبه
S1- وجود پتانسیل و استعدادبالای اکوتوریستی نهاوند (نظیر چشمه‌ها، سراب‌ها، تالاب‌ها، ارتفاعات گرین، آردوشان، جنگل، رودخانه‌ها و...) در زمینه جذب گردشگران داخلی و خارجی	۶۵۰	۳/۸۲	/۳۸	۱	۹۹	۳/۹۶	/۳۹	۴	۶۰۰	۴/۲۸	/۴۲	۱
S2وجودزیرساخت‌های‌مناسب‌جهت‌کوهنوردی، صخره‌نوردی، راهپیمایی، اسکی و ...	۶۴۳	۳/۷۸	/۳۷	۲	۱۱۰	۴/۴	/۴۴	۲	۵۹۷	۴/۲۱	/۴۲	۳
S3-کوهستانی‌بودن نهاوند و وجود ارتفاعات و قلل و دارابودن دره‌های متعدد و سرسبز پوشیده از جاذبه‌های گردشگری	۶۲۰	۳/۶۴	/۳۶	۳	۱۰۶	۴/۲	/۴۲	۳	۵۹۷	۴/۲۶	/۴۲	۲
S4وجود بستر مناسب جهت ایجاد فرصت‌های شغلی در امور گردشگری	۶۱۷	۳/۶۲	/۳۶	۴	۹۰	۳/۶	/۳۶	۶	۵۷۰	۴/۰۷	/۴	۸
S5-تمایل بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در بخش اکوتوریسم	۶۰۰	۳/۵۲	/۳۵	۵	۹۷	۳/۸	/۳۸	۵	۵۶۱	۴	/۴	۱۰
S6- وجود جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی در شهرستان نهاوند	۵۸۵	۳/۴۴	/۳۴	۶	۸۸	۳/۵۲	/۳۵	۷	۵۸۸	۴/۲	/۴۲	۴
S7- وجود شبکه‌های ارتباطی مناسب با سایر مناطق گردشگری کشور	۵۷۰	۳/۳۵	/۳۳	۷	۸۲	۳/۲۸	/۳۲	۸	۵۶۶	۴/۰۴	/۴	۹
S8- داشتن محیط آرام و بدون سروصدا در مناطق اکوتوریستی	۵۶۰	۳/۲۹	/۳۲	۸	۷۱	۲/۸۴	/۲۸	۱۰	۵۸۳	۴/۱۶	/۴۱	۵
S9- وجود شرایط اقلیمی مناسب در حدود نیمی از سال برای گردشگری‌های تابستانه و بهاره با غلبه بر فعالیت‌های گردشگری زمستانه	۵۵۲	۳/۲۴	/۳۲	۹	۷۷	۳/۰۸	/۳۰	۹	۵۷۹	۴/۱۳	/۴۳	۶
S10 - بالابودن روحیه مشارکت مردم جهت ایجاد و گسترش توسعه گردشگری	۵۴۷	۳/۲۱	/۳۲	۱۰	۱۱۶	۴/۶۴	/۴۶	۱	۵۷۱	۴/۷۰	/۴	۷

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

۲- مردم:

تحلیل مدل SWOT نشان می‌دهد که از نظر مردم، مولفه وجود پتانسیل‌ها و استعدادهای بالای اکوتوریستی با مجموع وزنی ۶۵۰ و میانگین رتبه‌ای ۳/۸۲ و وزن نسبی ۰/۳۸ به عنوان مهمترین نقطه قوت داخلی و درمقابل بالابودن روحیه مشارکت مردم در جهت ایجاد و گسترش توسعه گردشگری با مجموع وزنی ۵۴۷ و میانگین وزنی ۳/۲۱ و وزن نسبی ۰/۳۲ درصد به عنوان کم اهمیت‌ترین نقطه قوت داخلی در توسعه و گسترش فعالیت‌های اکوتوریستی در شهرستان نهاوند ذکر شده است.

جدول(۵) ماتریس نقاط ضعف (Weaknes) جاذبه‌های اکوتوریستی شهرستان نهاوند(رتبه‌بندی و اولویت‌سنجی از دیدگاه گردشگران و مسئولان استانی براساس مدل Swot)، ماخذ: مطالعات میدانی نگارنده

تحلیل SWOT نقاط ضعف	مردم				مسولان				گردشگران			
	مجموع وزن	میانگین وزن	وزن نسبی	رتبه	مجموع‌وزن‌ها	میانگین وزن	وزن نسبی	رتبه	مجموع‌وزن‌ها	میانگین وزن	وزن نسبی	جمع
W1- نامناسب‌بودن امکانات و تجهیزات بهداشتی	۵۹۱	۳/۴۷	۰/۳۴	۱	۷۸	۳/۱۲	۰/۳۱	۶	۵۹۴	۴/۲۴	۰/۴۲	۲
W2-نامناسب بودن امکانات و تجهیزات اقامتی و رفاهی	۵۸۷	۳/۴۵	۰/۳۴	۲	۸۳	۳/۳۲	۰/۳۳	۵	۵۸۹	۴/۲۰	۰/۴۲	۳
W3-تنگنای ناشی از بوروکراسی شدید اداری در زمینه کسب مجوز	۵۸۰	۳/۴۱	۰/۳۴	۳	۸۹	۳/۵۶	۰/۳۵	۳	۵۸۳	۴/۱۶	۰/۴۱	۴

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

ادامه جدول ۵

برای بازدید از برخی اماکن گردشگری											
W4-نامناسب بودن زیرساختها برای توسعه گردشگری	۵۷۲	۳/۳۶	۰/۳۳	۴	۹۱	۳/۶۴	۰/۳۶	۳	۵۷۷	۴/۱۲	۰/۴۱	۵
W5-کمبود شدید پارکینگ در اماکن گردشگری	۵۶۸	۳/۳۴	۰/۳۳	۵	۶۵	۲/۶	۰/۲۶	۹	۵۹۷	۴/۲۶	۰/۴۲	۱
W6-ضعف برنامه ریزی و سرمایه گذاری دولت در بخش اکوتوریسم شهرستان نهاوند	۵۶۱	۳/۳	۰/۳۳	۶	۹۷	۳/۸۸	۰/۳۸	۲	۵۷۴	۴/۱	۰/۴۱	۶
W7-عدم امکان جمع آوری زباله و مواد زاید اماکن گردشگری	۵۵۵	۳/۲۶	۰/۳۲	۷	۷۷	۳/۰۸	۰/۳۰	۸	۵۶۸	۴/۰۵	۰/۴	۷
W8-عدم وجود نیروهای متخصص در کنار جاذبه-های اکوتوریستی برای راهنمایی گردشگران	۵۴۹	۳/۲۲	۰/۳۲	۸	۱۰۰	۴	۰/۴	۱	۵۶۶	۴/۰۴	۰/۴	۸
W9-نامناسب بودن امکانات و تجهیزات-ورزشی‌دراماکن‌گردشگری	۵۴۳	۳/۱۹	۰/۳۱	۹	۷۰	۲/۸	۰/۲۸	۷	۵۶۰	۴	۰/۴	۹
W10-گردشگران در رابطه با برخی جاذبه ها اطلاع کافی ندارند	۵۳۹	۳/۱۷	۰/۳۱	۱۰	۶۲	۲/۴۸	۰/۲۴	۱۰	۵۵۵	۳/۸۶	۰/۳۹	۱۰

درمورد عوامل تهدیدکننده توسعه گردشگری از دیدگاه مردم در شهرستان نهاوند زوال جاذبه‌های اکوتوریستی در اثر بی‌توجهی به منابع و بهره‌برداری نامعقول و ناپایدار با مجموع وزنی ۵۵۰ و میانگین رتبه‌ای ۳/۲۳ و وزن نسبی ۰/۳۲ به عنوان بزرگترین تهدیدخارجی برای توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی در نهاوند مطرح گردیده

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

است. در مورد فرصت‌های بیرونی مردم بر این عقیده بودند که به کارگیری روش مدیریت پایدار در احداث و بهره‌برداری از زیرساخت‌ها، تسهیلات و خدمات گردشگری با مجموع وزنی ۶۰۰ و میانگین رتبه‌ای ۳/۵۲ و وزن نسبی ۰/۳۹ به عنوان مهم‌ترین فرصت بیرونی قرار دارد. در حالی که تنوع‌بخشیدن به محصولات گردشگری جهت جلب گردشگران در تمام طول سال با مجموع وزنی۵۴۰ و میانگین رتبه‌ای ۳/۱۷ و وزن نسبی ۰/۳۵ به عنوان کم‌اهمیت‌ترین فرصت بیرونی در جهت توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی می‌باشد. علاوه بر این از نظر مردم نامناسب‌بودن امکانات و تجهیزات بهداشتی با مجموع وزنی ۵۹۱ و میانگین رتبه‌ای ۳/۴۷ و وزن نسبی ۰/۳۴ به عنوان مهم‌ترین نقطه ضعف داخلی و مولفه گردشگران در رابطه با برخی جاذبه‌ها اطلاع کافی ندارندبا مجموع وزنی۵۳۹ و میانگین رتبه‌ای۳/۱۷ و وزن نسبی ۰/۳۱ پایین‌ترین اولویت را در نقاط ضعف داخلی را داراست.

شکل ۲ نشان می‌دهد، مولفه‌هایی که در ربع اول و ربع دوم محور مختصات (نقاط قوت و فرصت‌ها) قرار دارند، بیشتر آنها وزن نسبی بیشتر از ۰/۳ دارند، نشانگر وضعیت مطلوب و پایدار مولفه‌ها می‌باشد. در ربع سوم و چهارم محور مختصات مولفه‌های (نقاط ضعف و تهدیدها) از دیدگاه مردم قرار گرفته است، که نشان می‌دهد که بیشتر مولفه‌ها در شرایط نامطلوبی قرار دارند، در این بین مولفه‌هایی که وزن نسبی آنها بالاتر از۰/۳- قرار دارند، وضعیت بسیارنامطلوبی دارا هستند که بایستی این تهدیدها و ضعف‌ها را حذف یا جایگزین شوند.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

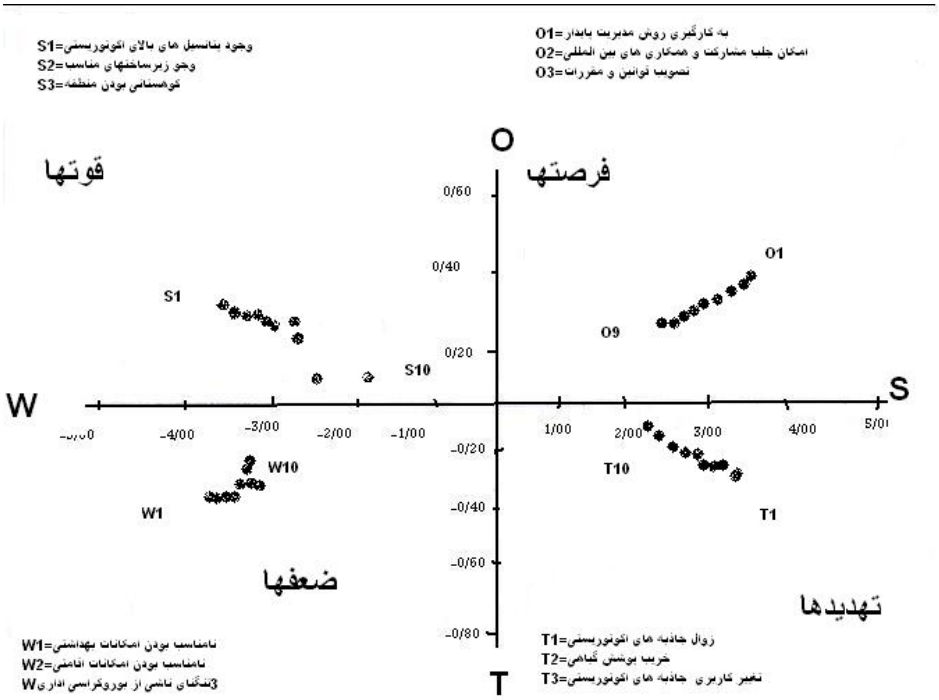

شکل(۲) نمودار تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها جهت توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی نهاوند از دید مسولان

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

جدول(۶) ماتریس فرصت‌ها (Opportunities) جاذبه‌های اکوتوریستی شهرستان نهاوند (رتبه‌بندی و اولویت‌سنجی از دیدگاه گردشگران و مسئولان استانی بر اساس مدل Swot)، ماخذ: مطالعات میدانی نگارنده

تحلیل SWOT	مردم				مسولان				گردشگران			
فرصت‌ها	مجموع وزن	میانگین وزن	وزن نسبی	رتبه	مجموع وزن‌ها	میانگین وزن	وزن نسبی	رتبه	مجموع وزن‌ها	میانگین وزن	وزن نسبی	مهم ۲
O1- به کارگیری روش مدیریت پایدار در احداث وبهره‌برداری از زیرساخت‌ها ،تسهیلات و خدمات گردشگری	۶۰۰	۳/۵۲	۰/۳۹	۱	۸۷	۲/۴۸	۰/۳۸	۸	۵۲۳	۳/۷	۰/۴۱	۹
O2-امکان جلب مشارکت و همکاری‌های بین المللی درجهت احیا وتوسعه زیستگاه‌های حیات وحش و گونه‌های نادرجانوری و درخطر انقراض	۵۹۵	۳/۵	۰/۳۸	۲	۷۳	۲/۹۲	۰/۳۳	۹	۵۵۰	۳/۹۷	۰/۴۴	۳
O3- تصویب قوانین و مقررات حمایتی از این صنعت و وجود ردیف‌های اعتباری خاص برای گسترش اکوتوریسم	۵۸۷	۳/۴۵	۰/۳۸	۳	۱۱۳	۴/۵۴	۰/۵۰	۲	۵۴۶	۳/۹	۰/۴۳	۴
O4- حمایت مسولان دولتی از توسعه اکوتوریسم با رویکرد اشتغال‌زایی بعنوان ساز و کارمناسب‌برای‌توسعه‌متوازن‌گردشگری‌شهرستان نهاوند	۵۸۰	۳/۴۱	۰/۳۷	۴	۱۱۷	۴/۶۸	۰/۵۲	۱	۵۴۱	۳/۸۶	۰/۴۲	۵
O5-امکان برنامه‌ریزی، طراحی، توسعه و تجهیز پتانسیل‌های طبیعی استان جهت ایجاد جاذبه‌های مصنوعی و انسان ساخت همگام با جاذبه‌های طبیعی	۵۷۱	۳/۳۵	۰/۳۷	۵	۱۱۱	۴/۴۴	۰/۴۹	۳	۵۲۹	۳/۷۷	۰/۴۱	۸
O6- تهیه و اجرای برنامه‌ای به منظور توسعه توانمندی‌های مدیران گردشگری	۵۶۰	۳/۲۹	۰/۳۶	۶	۹۱	۳/۶۴	۰/۴۰	۷	۵۳۸	۳/۸۴	۰/۴۲	۶
O7- تهیه و اجرای طرح مدیریت برای تمام مناطق حفاظت‌شده، پارک‌های جنگلی و سایر جاذبه‌های طبیعی	۵۵۲	۳/۲۴	۰/۳۶	۷	۱۰۷	۴/۲۸	۰/۴۷	۴	۵۳۲	۴/۸	۰/۴۲	۷
O8- افزایش استفاده از نیروهای متخصص و مجرب‌دربخش‌اکوتوریسم‌درکنارنواحی‌گردشگری	۵۴۷	۳/۲۱	۰/۳۵	۸	۱۰۰	۴	۰/۴۴	۵	۵۵۷	۳/۹۷	۰/۴۴	۲
O9- تنوع‌بخشیدن به محصولات گردشگری جهت جلب گردشگران در تمام طول سال	۵۴۰	۳/۱۷	۰/۳۵	۹	۹۷	۳/۸۸	۰/۴۳	۶	۵۶۳	۴/۵۲	۰/۵۰	۱

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

۳- گردشگران

با توجه به مطالعات انجام‌شده براساس روش تحلیل SWOT وجود پتانسیل و استعداد بالای اکوتوریستی نهاوند(نظیر فرد مثل چشمه‌ها، سراب‌ها، تالاب‌ها، ارتفاعات گرین، آردوشان، جنگل، رودخانه‌ها و...) در زمینه جذب گردشگران داخلی و خارجی با مجموع وزنی ۵۹۷ و میانگین رتبه‌ای ۳/۲۱ و وزن نسبی ۰/۴۲ به عنوان مهم‌ترین نقطه‌قوت داخلی ودرمقابل تمایل‌بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری دربخش اکوتوریسم با مجموع وزنی ۵۶۱ و میانگین رتبه‌ای ۴ و وزن نسبی ۰/۴۰ کم‌اهمیت ترین نقطه قوت در توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی نهاوند ذکر کرده‌اند. علاوه بر این، از نظر گردشگران کمبود شدید پارکینگ در اماکن گردشگری با مجموع وزنی ۵۹۷ و میانگین رتبه‌ای ۴/۲۶ و وزن نسبی ۰/۴۲ به عنوان مهم‌ترین نقطه ضعف داخلی و مولفه گردشگران در رابطه با برخی جاذبه‌ها اطلاع کافی ندارند با مجموع وزنی ۵۵۵ و میانگین رتبه‌ای ۳/۹۶ و وزن نسبی ۰/۳۹ پایین‌ترین اولویت را در نقاط ضعف داخلی داراست. در مورد فرصت‌های بیرونی گردشگران بر این عقیده بودندکه تنوع بخشیدن به محصولات گردشگری جهت جلب گردشگران در تمام طول سال با مجموع وزنی ۵۶۳ و میانگین رتبه‌ای ۴/۵۲ و وزن نسبی ۰/۵۰ به عنوان مهم‌ترین فرصت بیرونی قرار دارد. در حالی که به کارگیری روش مدیریت پایدار در احداث و بهره‌برداری از زیرساخت‌ها، تسهیلات و خدمات گردشگری با مجموع وزنی۵۲۳ و میانگین رتبه‌ای ۳/۷و وزن نسبی۰/۴۱به عنوان‌کم‌اهمیت‌ترین فرصت‌بیرونی‌درجهت توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی می‌باشد. درموردعوامل تهدیدکننده توسعه‌گردشگری ازدیدگاه گردشگران

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

درشهرستان نهاوندزوال جاذبه‌های اکوتوریستی در اثربی‌توجهی به منابع و بهره‌برداری نامعقول و ناپایدار با مجموع وزنی ۴۹۷ و میانگین رتبه‌ای ۳/۵۵ و وزن نسبی ۰/۳۵ به عنوان بزرگ‌ترین تهدید خارجی برای توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی در شهرستان نهاوند مطرح گردیده است.

شکل ۲ نشان می‌دهد، مولفه‌هایی که در ربع اول و ربع دوم محور مختصات (نقاط قوت و فرصت‌ها) قرار دارند، بیشتر آنها وزن نسبی بیشتر از ۰/۳ دارند، نشانگر وضعیت مطلوب و پایدار مولفه‌ها می‌باشد. در ربع سوم و چهارم محور مختصات مولفه‌های (نقاط ضعف و تهدیدها) از دیدگاه مردم قرار گرفته است، که نشان می‌دهد که بیشتر مولفه‌ها درشرایط نامطلوبی قرار دارند، در این بین مولفه‌هایی که وزن نسبی آنها بالاتر از ۰/۳- قرار دارند، وضعیت بسیارنامطلوبی دارند که بایستی با ارایه راهبردهای مناسب مشکلات را تا حدودی تعدیل کرد.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

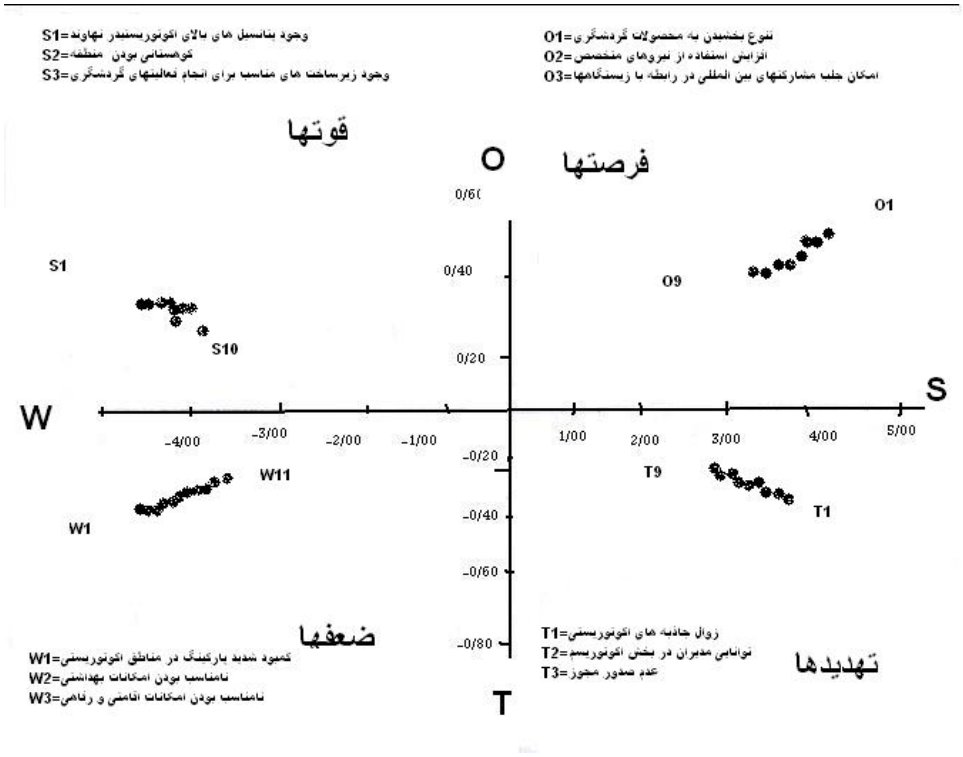

شکل(۳) نمودار تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها جهت توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی نهاوند از دید مسولان

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

جدول(۷) ماتریس تهدیدها (Threats) جاذبه‌های اکوتوریستی شهرستان نهاوند (رتبه-بندی و اولویت‌سنجی از دیدگاه گردشگران و مسئولان استانی براساس مدل Swot)، ماخذ: مطالعات میدانی نگارنده

تحلیل SWOT	مردم				مسولان				گردشگران			
تهدیدها	مجموع وزن	میانگین وزن	وزن نسبی	رتبه	مجموع وزن ها	میانگین وزن	وزن نسبی	رتبه	مجموع وزن ها	میانگین وزن	وزن نسبی	جمع
T1- زوال جاذبه‌های اکوتوریستی در اثر بی‌توجهی به منابع و بهره‌برداری نامعقول و ناپایدار	۵۵۰	۳/۲۳	۰/۳۲	۱	۱۰۸	۴/۳۲	۰/۴۳	۱	۴۹۷	۳/۵۵	۰/۳۵	۱
T2- تخریب پشش گیاهی (جنگل و مرتع) و افزایش آلودگی آب و صوتی در اماکن گردشگری	۵۴۲	۳/۱۸	۰/۳۱	۲	۱۰۱	۴/۰۴	۰/۴۰	۲	۴۲۴	۳/۰۲	۰/۳۰	۱۰
T3- تغییر کاربری اراضی طبیعی و زیست-محیطی به سایر کاربری‌های ناسازگار	۵۴۰	۳/۱۷	۰/۳۱	۳	۹۴	۳/۷۶	۰/۳۷	۳	۴۶۸	۳/۳۴	۰/۳۳	۵
T4- توانایی مدیریت در زمینه برنامه‌ریزی، اجرا و تبلیغات محدود است	۵۳۶	۳/۱۵	۰/۳۱	۴	۷۹	۳/۱۶	۰/۳۱	۶	۴۹۱	۳/۵۰	۰/۳۵	۲۳
T5- عدم بهره‌برداری مناسب از فرصت‌های گردشگری زمستانه به دلیل عدم‌وجود ظرفیت ساختار و برنامه‌های لازم	۵۳۱	۳/۱۲	۰/۳۱	۵	۶۵	۲/۶	۰/۲۶	۱۰	۴۴۷	۳/۱۹	۰/۳۱	۷
T6- کمبود نیروی انسانی متخصص و مجرب در دستگاه‌های ستادی	۵۲۷	۳/۱۲	۰/۳۱	۶	۸۸	۳/۵۲	۰/۳۵	۴	۴۵۲	۳/۲۲	۰/۳۲	۶
T7- افزایش تخلفات اجتماعی و بزهکاری با ورود گردشگران به نواحی گردشگری	۵۱۹	۳/۰۵	۰/۳۰	۷	۸۲	۳/۲۸	۰/۳۲	۵	۴۳۹	۳/۱۳	۰/۳۱	۸
T8- تضعیف فرهنگ محلی و از بین‌رفتن پاره‌ای آداب و رسوم	۵۱۲	۳/۰۱	۰/۳۰	۸	۷۰	۲/۸	۰/۲۸	۸	۴۳۱	۳۳/۰۷	۰/۳۰	۹
T9- عدم‌صدور مجوز و تسهیلات از سوی دولت برای گسترش اکوتوریسم در شهرستان نهاوند	۴۹۹	۲/۹۳	۰/۲۹	۹	۶۸	۲/۷۲	۰/۲۷	۹	۴۸۲	۳/۴۴	۰/۳۴	۳
T10- اجرایی‌نبودن برنامه‌های حمایتی دولت در خصوص برنامه‌های اکوتوریسم	۴۹۱	۲/۸۸	۰/۲۸	۱۰	۷۵	۳	۰/۳۰	۷	۴۷۵	۳/۳۹	۰/۳۳	۴

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

اولویت‌بندی مولفه فعالیت‌های اکوتوریستی

با توجه به نتایج حاصل ازماتریس تحلیل SWOT ونتایج ارایه شده درشکل‌های ۱، ۲ و۳ اقدام به ترسیم جدول ۸ گردیدکه این جدول بیانگر اولویت‌بندی و رتبه‌بندی هریک از شاخص‌ها از دیدگاه و نظریات سه گروه مشارکت‌کننده و همچنین بیانگر دیدگاه‌های مشترک آنها است.

جدول(۸) اولویت‌بندی نهایی عوامل موثر(نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها) در توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی از دیدگاه سه گروه مشارکت‌کننده

اولویت نقاط قوت(S)	اولویت	اولویت‌بندی نقاط ضعف(W)	اولویت	اولویت‌بندی فرصت‌ها(O)	اولویت	اولویت‌بندی تهدیدها(T)	اولویت
- وجود پتانسیل و استعداد بالای اکوتوریستی نهاوند (نظیر فرد مثل چشمه‌ها، سراب‌ها، تالاب‌ها و ...	۱	نامناسب‌بودن امکانات و تجهیزات بهداشتی	۱	تنوع‌بخشیدن به محصولات گردشگری جهت جلب گردشگران درتمام طول سال	۱	- زوال جاذبه‌های اکوتوریستی در اثر بی-توجهی به منابع و بهره-برداری نامعقول و ناپایدار	۱
وجود زیرساخت‌های مناسب جهت کوهنوردی، صخره‌نوردی، راهپیمایی، اسکی و ...	۲	نامناسب‌بودن امکانات و تجهیزات اقامتی و رفاهی	۲	تصویب قوانین و مقررات حمایتی از ...	۲	- تخریب پشش گیاهی (جنگل و مرتع) و افزایش...	۲
- کوهستانی‌بودن نهاوند و وجود ارتفاعات و قلل و ...	۳	نامناسب‌بودن زیرساخت‌ها برای توسعه گردشگری	۳	- امکان جلب مشارکت و همکاری‌های بین‌المللی در جهت احیا و توسعه ...	۳	- تغییر کاربری اراضی طبیعی و زیست‌محیطی به سایر کاربری‌های ناسازگار	۳
وجود بستر مناسب جهت ایجاد فرصت‌های شغلی در امور گردشگری	۴	ضعف برنامه‌ریزی و سرمایه-گذاری دولت در بخش اکوتوریسم شهرستان نهاوند	۴	امکان برنامه‌ریزی، طراحی، توسعه و تجهیز پتانسیل‌های طبیعی ...	۴	- کمبود نیروی انسانی متخصص و مجرب در دستگاه‌های ستادی	۴
- تمایل بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در بخش	۵	عدم‌امکان جمع‌آوری زباله و مواد زاید اماکن گردشگری	۵	تهیه و اجرای برنامه‌ای به منظور توسعه توانمندی-	۵	- توانایی مدیریت در زمینه برنامه‌ریزی، اجرا	۵

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

اکوتوریسم				های مدیران گردشگری		و تبلیغات محدود است	
- وجود جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی در شهرستان نهاوند	۶	- کمبود شدید پارکینگ در اماکن گردشگری	۶	افزایش استفاده از نیروهای متخصص و مجرب در ...	۶	عدم بهره‌برداری مناسب از فرصت‌های گردشگری ...	۶
- وجود شبکه‌های ارتباطی مناسب با سایر مناطق...	۷	عدم‌وجود نیروهای متخصص در کنار جاذبه‌ها...	۷	تهیه و اجرای برنامه‌ای به...	۷	- افزایش تخلفات اجتماعی و بزهکاری...	۷
-داشتن محیط آرام و بدون سروصدا در مناطق اکوتوریستی	۸	- نامناسب‌بودن امکانات و تجهیزات...	۸	به کارگیری روش مدیریت پایدار...	۸	- تضعیف فرهنگ محلی و از بین‌رفتن...	۸
S9- وجود شرایط اقلیمی مناسب ...	۹	گردشگران در رابطه با برخی جاذبه‌هایی اطلاعند	۹	حمایت مسولان دولتی از توسعه اکوتوریسم با رویکرد...	۹	- اجرایی‌نبودن برنامه-های حمایتی ...	۹
S10 - بالابودن روحیه مشارکت مردم ...	۱۰	- تنگنای ناشی از بوروکراسی شدید اداری ...	۱۰		۱۰	- عدم‌صدور مجوز ...	۱۰

اولویت‌بندی براساس اهمیت نظرات هر کدام از مشارکت‌کنندگان، ضریب اهمیتی بین صفر تا یک برای هر کدام از مولفه‌ها در نظر گرفته شده است. در این پژوهش برای مسولان ضریب (۰/۵۰) و برای مردم ضریب (۰/۳۰) و برای گردشگران ضریب (۰/۲۰) در نظر گرفته شده است. همان‌گونه که از این جدول استنباط می‌شود، مولفه وجود پتانسیل و استعداد بالای اکوتوریستی نهاوند (نظیر فرد مثل چشمه‌ها، سراب‌ها، تالاب‌ها و... به عنوان مهم‌ترین نقطه قوت داخلی و مولفه نامناسب‌بودن امکانات و تجهیزات بهداشتی به عنوان اولویت اول نقاط ضعف داخلی در رابطه با توسعه فعالیت‌های گردشگری نهاوند می‌باشد. علاوه بر این از بین فرصت‌های بیرونی، تنوع‌بخشیدن به محصولات گردشگری جهت جلب گردشگران در تمام طول سال به عنوان اولویت اول فرصت‌های گردشگری برای شناسایی شده توسعه اکوتوریسم و از

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

بین تهدیدهای خارجی مولفه زوال جاذبه‌های اکوتوریستی در اثر بی‌توجهی به منابع و بهره‌برداری نامعقول و ناپایدار به عنوان مهم‌ترین تهدید خارجی ذکر شده است.

ارائه راهبردها و راهکارهای توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی نهاوند

راهبردهای اساسی در زمینه توسعه پایدار اکوتوریستی براساس اهداف راهبردی که با توجه به پتانسیل جاذبه‌های گردشگری در شهرستان تعیین شده طراحی شده است. لذا راهبردی در نظر گرفته شده در راستای توسعه پایدار گردشگری با رویکرد توسعه اقتصادی و اجتماعی محیطی و با توجه به حفظ تعادل اکولوژیک تهیه شده است. با توجه به مطالب یادشده برای دستیابی به اهداف پایداری در اکوتوریسم راهبردهای اساسی را در قالب ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، زیست‌محیطی و نهادی در نظر گرفته شده است که در زیر به بررسی هر یک از آنها پرداخته می‌شود.

الف) راهبردهای اقتصادی در راستای توسعه پایدار اکوتوریسم در منطقه

۱- ایجاد بستری مناسب برای افزایش مدت اقامت گردشگران از جاذبه‌های اکوتوریستی نهاوند در مسیرهای گردشگری طبیعی نظیر مسیر سراب گاماسیاب، نهاوند، سراب گیان، سراب فارسبان می‌باشد.

۲- شناسایی جاذبه‌های اکوتوریستی و تبلیغات و بازاریابی مناسب برای جذب گردشگران و تبدیل نهاوند به قطب فعال اکوتوریستی در استان

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

۳- ایجاد بستری مناسب برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در فعالیت‌های اکوتوریستی بویژه در شهر فیروزان و گیان (تالاب وسج، سراب گیان)

۴- تنوع‌بخشیدن به خدمات گردشگری می‌تواند ازدلایل موفقیت صنعت توریسم باشد به عبارتی به توریسم ترکیبی توجه شود به عنوان مثال در شهر گیان با توجه به دارابودن تپه تاریخی وسراب وجنگل‌های بازمانده زاگرس می‌توان به انجام فعالیت‌های گردشگری و ایجاد محوطه‌ای تفریحی-فرهنگی مبادرت ورزید.

۵- حفظ و نگهداری آثار و چشم‌اندازهای طبیعی و تدوین برنامه جامع اکوتوریستی به منظور بهره‌برداری بهینه از این جاذبه‌ها نظیر تالاب‌ها سد رودباری، رودخانه‌های گاماسیاب، سراب گیان و ...

ب) راهبردهای اجتماعی و فرهنگی در راستای توسعه پایدار اکوتوریسم در منطقه

۱- اطمینان از اینکه بستر قانونی مناسب و شفاف برای مشارکت مردم محلی در زمینه گردشگری فراهم شده است.

۲- افزایش ضریب امنیت در کشور در هر دو بعد مرزی و داخلی که میزان تمایل گردشگران را افزایش می‌دهد (توریسم پلیس در حواشی سراب گیان، تالاب وسج، آثار تاریخی و تمدنی نظیر تپه گیان).

۳- ایجاد تعاملی سازنده بین گردشگران و جامعه میزبان که ضمن احترام به فرهنگ محلی زمینه را برای رفع نیازها وخواسته‌های گردشگران را فراهم سازد.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

۴- استفاده از نیروی متخصص در زمینه فعالیت‌های گردشگری با ایجاد رشته‌ای در دانشگاه بوعلی همدان زمینه را برای رونق گردشگری در نهاوند فراهم کند.

۵- آموزش فعالیت‌های اکوتوریستی و نحوه حفاظت از محیط زیست در جامعه نهادینه شود.

ج) راهبردهای زیست‌محیطی در راستای توسعه پایدار اکوتوریسم در منطقه

۱- تدوین قوانین و مقررات برای جلوگیری از تغییر کاربری زمین بویژه در مناطقی که جاذبه‌های اکوتوریستی دارند نظیر شهرستان نهاوند که سابقه طولانی در زمینه فعالیت‌های گردشگری دارند.

۲- پهنه‌بندی، ظرفیت‌پذیری، ارزیابی‌زیست‌محیطی وشاخص‌های مدیریت پایدار و کدهای رفتاری در مقاصد گردشگری

د)راهبردهای نهادی در راستای توسعه پایدار اکوتوریسم در منطقه

۱-اطلاع‌رسانی و تبلیغات دررابطه با جاذبه‌های اکوتوریستی نهاوند به گردشگران از طریق بروشور، کتابچه سی‌دی

۲- تقویت سازمان‌ها و نهادهایی که به نحوی در فعالیت‌های گردشگری دخیل هستند.

۳- ایجاد سازمان مشخص به عنوان متولی اصلی فعالیت‌های اکوتوریستی که وجود سازمان‌های موازی منجر به ناهماهنگی و تداخل وظایف نشود.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

۴- موضع مدیریت، سازمان‌های تصمیم‌گیر و اجرایی در رابطه با فعالیت‌های اکوتوریستم واضح باشد.

۵- تعیین جایگاه اکوتوریسم در برنامه‌ریزی‌های کلان با مشخص‌نمودن اهداف نهایی در فعالیت‌های وابسته به آن

نتیجه‌گیری

براساس مطالعات میدانی، به منظور ارائه راهبردهای توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی با استفاده ازمدل تحلیلیSWOT ظرفیت‌ها و محدودیت‌های جاذبه‌های اکوتوریستی در منطقه موردبررسی قرار گرفته و نتایج علمی و راهکارهایی جهت توسعه اکوتوریسم ارائه شده است. بنابراین نتایج حاصل از پژوهش در دو جنبه کمی و کیفی به شرح زیر می‌باشد:

۱- وجود جاذبه‌های اکوتوریستی بکر و دست‌نخورده نظیر تالاب‌ها، رودخانه‌های پرآب، سراب‌های جوشان، مناطق حفاظت‌شده و ...زمینه را برای توسعه گردشگری در نهاوند فراهم نموده است.

۲- تجدیدنظر در رابطه با توزیع نیروی انسانی متخصص در رمینه گردشگری در سطح شهرستان الزامی می‌باشد.

۳- ایجاد پایگاه اطلاعاتی در رابطه با جاذبه‌های اکوتوریستی منطقه و گسترش آموزش همگانی در رابطه با فعالیت‌های اکوتوریستی زمینه را برای صیانت از جاذبه‌ها فراهم می‌نماید.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

۴- برخی از مناطق اکوتوریستی شهرستان نهاوند به علت عدم‌شناسایی و رسیدگی توسط مسئولین در حالت تخریب و آسیب‌پذیری جدی قرار دارند.

بررسی نتایج جنبه‌های کمی نقاط قوت، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها (با توجه به جدول۸- اولویت‌سنجی و رتبه‌بندی عوامل‌موثرداخلی وخارجی‌ازنظرپاسخ‌دهندگان) نشان می‌دهد که:

الف) در بین نقاط قوت در منطقه مطالعه‌شده مولفه وجود پتانسیل و استعداد بالای اکوتوریستی (نظیر چشمه‌ها، سراب‌ها، تالاب‌ها، ارتفاعات گرین، آردوشان، جنگل، رودخانه‌ها و...) در زمینه جذب گردشگران داخلی و خارجی مهم‌ترین مزیت منطقه جهت توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی به حساب می‌آید.

ب) با توجه به نتایج به دست‌آمده، در بین نقاط ضعف نامناسب‌بودن امکانات و تجهیزات بهداشتی در اولویت بوده است که در این زمینه با مشارکت سازمان‌های دولتی و کمک جوامع محلی نقاط‌ضعف تا حدی تعدیل می‌گردد.

ج) در بین فرصت‌های بیرونی، مولفه تنوع‌بخشیدن به محصولات گردشگری جهت جلب گردشگران درتمام طول‌سال دراولویت‌برای‌توسعه فعالیت‌های اکوتوریستی درمنطقه می‌باشد که با برنامه‌ریزی منسجم وپیاده‌کردن راهکارهای ارائه شده می‌توان به این مهم نایل آمد.

د) از بین تهدیدهای خارجی مولفه زوال جاذبه‌های اکوتوریستی در اثر بی‌توجهی به منابع وبهره‌برداری نامعقول و ناپایدار مهم‌ترین تهدید خارجی توسط پاسخ‌دهندگان عنوان شده است،که برای کاهش این آثار راهکارهای تدافعی ارائه شده است.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

منابع و ماخذ

۱- پارسایی، اسماعیل(۱۳۸۴)، **امکان‌سنجی نواحی مستعد توسعه اکوتوریسم در استان کهکیلویه و بویراحمد**، پایان‌نامه کارشناسی ارشدجغرافیای طبیعی، دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس.

۲- سازمان برنامه و بودجه استان همدان (۱۳۷۸)، **بررسی عوامل اثرگذار در جذب گردشگر به استان همدان**.

۳- مهندسین مشاور پرداز (۱۳۸۳)، **ارزیابی طرح تفصیلی شیراز**، گزارش بخش سوم، شیراز.

۴- حکمت‌نیا، حسن (۱۳۸۵)، **کاربرد مدل در جغرافیا با تاکید بر برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای**، انتشارات علم نوین، تهران.

۵- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا (۱۳۸۵)، **راهکارهای توسعه گردشگری روستایی با استفاده از مدل SWOT** ، فصلنامه مدرس علوم انسانی، دوره ۱۰ شماره۲، تهران

۶- مخدوم، مجید (۱۳۷۲) **توانمندی‌های طبیعی ایران برای جذب اکوتوریست**، مجموعه مقالات اولین سمینار ایرانگردی و جهانگردی، نشر سازمان ایرانگردی و جهانگردی.

۷- مخدوم، مجید (۱۳۸۳) **مقایسه اثرات زیست‌محیطی بر... و تفرج در اکوسیستم‌های شمال ایران**، نشر جهاد دانشگاهی دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران.

۸- هادوی، س و دیگران (۱۳۷۳)، **بررسی وضعیت برد اکولوژیکی و روانی تفرجگاههای حاشیه جاده چالوس (از کرج تا...)**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران.

Abidin,Z.(1999).***Dissertation submitted to the college of agriculture, forestry and consumer sciences in partical fulfillment of the requirement***, Morgantown,West Virginia, pp.12-35.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

Archabald, K. & Naughton-Trevrs, I.(2001).***Tourism revenue-sharing around national park in western Uganda,Early effort to identify and reward local community***.Environment CONSERVATION.PP.135-149.

Blamey, R. K. (2001). ***Principles of ecotourism. In D. B. Weaver (ED)The encyclopedia of ecotourism***.New York:Cabia publishing.pp.5-22

Fennell, D. A(1999***) Economic and introduction*** .p:283-310.

Fennel.D.A (2001).***A content analysis of ecotourism definition*** .Current Issues in tourism, pp.403-421.

Khan,Sh.(2007).***Development of ecotourism in Pakistan***.SDBI publishing .pp.87-90.

Fusili, M. (2007***). Development of ecotourism in italy***. Viac. colombo. pp.149-153.

Negi, Jagmohan. (2004***). International Tourism and travel (conception and principle).*** Chand publishing, New Dehli, India.

Vanessa, A, Verse. (2002). ***Ecotourism in small Caribbean island***. published in university of Florida. PP.1-36.

Raina, A.K. (2005). ***Ecology Wildlife and Tourism development***. Publishing New Dehli India.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

Weaver, B, D. and Lawton, J. (2007). ***Twenty years on: The state of contemporary ecotourism***. Research Tourism Management, 28, pp1168–29.

WWW.UNWTO.

WWW.TES.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]